

ctie volgens
ijn dient te
en reglemen-
dand". Maar,
trôle niet
or leeningen
d op korten
l de contrôle
ren contrôle
deviezen
ander insti-
ging van hun
het het be-
eid, de staat,
et over den
object, maar
st buitenland
welke streeft
ou zelfs (in-
landsche om-
bsolute con-
vergaan.

trôle zal er
w.z. de kracht
bij het vast-
nis zijn. De
nd gevolgd
landen met
fonds werkt
et deviezen-
ezen of clea-
zonder meer
land, die ge-
onomie werkt,
illende wijzi-
n te brengen.
gelden geheel
dollar of aan
en. De beslis-
onds in dezen
uiten de con-
thamen staat,
or den econo-
dus van die

kwestie eener
is, en waar-
olitic in den
doel, dat de
le bestrijding
rationalisatie-
ctiek van een
akelijke voor-
de moeilijk-
oor nog ster-
is een utopie;
volzijn is het
i lichaam, dat

sgesondheid.⁵⁾
naast de Ned.
ezondheid nog
or psychische
is niet beant-
dat het uit-
de zucht naar
d het vormen
vante, partijen
rwachten zou
tot afscheiding
rek aan waar-
ke en nuttige
oor geestelijke
nog verriicht,
gingen zijn op-
ndige redenen,
overwegingen,
wegen te gaan
bereid om met
ten te werken.
tegen zou ook
oodra men de
ienische geest-
eid in de praec-
onmogelijk en
ndelen een of
ing tot richt-

zoo terecht,
raking met de
tingen omtrent
ie-aanvragen der
elzaamheden der
ter:
ychiatrische aan-
inderen met psy-
zeuww- en ziele-
r geestelijk-hygi-
bied.

incipieel karakter

onder haar toezicht werkt, een productieplan uit-
werkt, voor welks slagen een reeks maatregelen
toegepast moeten worden.

Drs Truyen voelt heel goed de moeilijkheden:

„Bij de productieregeling komen reeds zulke in-
gewikkelde en omvangrijke economische proble-
men naar voren", luidt het, „dat men zich afvraagt,
of het mogelijk is, dat de staat deze alle kan over-
zien, controleren en besturen, of de „Wirtschafts-
rechnung" door de overheid ook economisch doel-
matig kan geschieden en tenslotte hoe de over-
heid dit economisch beheer kan voeren".

„Indien het inderdaad mocht gelukken de vraag
naar de mogelijkheid van de „Wirtschaftsführung"
door de overheid principieel en ook praktisch, en
tevens economisch-doelmatig op te lossen, zou
daarmede eveneens zijn gegeven de op-
lossing van de economisch doelmatige
beheersing van de techniek".

Het is dus geenszins zijn bedoeling het complex
der opgesomde maatregelen (direct) in te voeren.
Zijn beschouwingen zijn voornamelijk als pro-
bleemstelling bedoeld. Vandaar dat hij vraagt na
te gaan of de geleide economie inderdaad econo-
misch mogelijk zal zijn. Is eenmaal, zoo zegt
hij, de mogelijkheid van economisch beheer
gegeven, dan zal nader overwogen moeten worden,
in hoeverre dat beheer in verband met andere
te stellen culturele doeleinden, economisch
doelmatig kan worden gevoerd. Hij wenscht
het oordeel over die theoretische (principiële)
mogelijkheid en de praktische mogelijkheid
streng te scheiden. „Er bestaan breede kringen",
lezen we, „in het praktische bedrijfsleven onder de
theoretici op economisch gebied, en niet in het
minst bij de overheidsinstanties, die de praktische
en theoretische mogelijkheid door elkaar halen,
en hij gebreke van een thans bestaande behoer-
lijke oplossing, de principiële mogelijkheid ont-
kennen".

Die kwestie van „principiële en praktische mo-
gelijkheid eener geleide economie" is inderdaad
zeer belangrijk. Er zullen maar weinigen zijn, die
die het economisch leven aan het vrije inzicht
en het vrije streven van den individueel mens
willen overlaten. In onze kringen zeker niet. Want
wij belijden, dat de mensch in al zijn begeeren en
doen aan Gods wet gebonden is. En verder dat
het gehele economische leven aan dienzelfden
Wetgever onderworpen is en dat dus de indivi-
duele mensch op dat gebied zijn roeping als
schepsel Gods heeft te vervullen.

De mensch, die zich door zijn vrij inzicht en
vrije streven wil laten leiden is de zich autonoom
wanende mensch, de mensch, die door de mo-
derne persoonlijkheidsgedachte wordt beheerscht.

En evenmin kan de leiding van het economisch
leven aan het „vrije inzicht", den „autonomen"
Staat in handen worden gegeven. Ook de overheid
is aan Gods geboden onderworpen. Zij kan slechts
haar macht aan haar Heer ontleenen; zij regeert
krachtens Gods ordonnantien. Vandaar dat de ge-
loovige geen tegenstelling aanvaardt tusschen een
overheid, die aan Gods geboden gehoorzaam is
en zijn eigen verlangen. Zulk een tegenstelling kan

datgene wat behoort te geschieden zullen laten be-
heerschen door de grondgedachten eener socio-
logie, die de menselijke samenleving ziet als
norm voor en als doel van alle handelingen, dan
wel, dat wij gelooven, dat voor alle levensverhou-
dingen God de Souverein is, naar Wiens wil en
naar Wiens orde alle dingen zullen geschieden.

Maar ook wanneer men gelooft in het Oppor-
wezen is een gezamenlijk optrekken ter behartiging
van de belangen der geestelijke volksgezondheid
niet mogelijk. Want gelijk het leven beheerscht
wordt door beginselen, wordt ook de zaak van
de geestelijke volksgezondheid beheerscht door be-
ginselen. En onze beginselen zijn te zeer onder-
scheiden van bijv. die der Roomsche-Katholieken
dan dat men zich in één vereeniging zou kunnen
laten vinden.

Juist omdat wij, als Protestantsche Christenen,
talloze problemen nu eenmaal anders zien dan
onze neutrale, niet-Christelijke, landgenooten of
onze Roomsche-Katholieke mede-Christenen en niet
minder om het feit, dat deze andere zienswijze
ten nauwste samenhangt met de wijze, waarop
deze problemen uit den weg dienen te worden ge-
ruimd, is het bestaan van afzonderlijke religieuze
vereeningen op psychisch-hygiënisch gebied ge-
rechtvaardigd.

Voor de beweging voor geestelijke volksgezond-
heid toch — en hiermede keeren wij terug tot ons
uitgangspunt — is het godsdienstig element van
zeer groote betekenis. Alle hygiëne, maar inzon-
derheid de psychische hygiëne, grijpt terug op het
ethische leven, op zedelijk-geestelijke bereidheid
om te gehoorzamen aan de eischen door de
hygiënist gesteld, grijpt terug op zelfbeheer-
sching en onthouding, op zelftucht en bereidheid
tot het offer.⁶⁾ En het ethisch, zedelijk, leven staat
op zijn beurt in nauw contact met den godsdienst.
Er is nu eenmaal geen waarachtige zedelijkheid
mogelijk zonder religie. Immers onze verhouding
tegenover onszelf en den naaste steunt op onze

alleen daar optreden waar de mensch zijn eigen
wetgever wil zijn en waar de Staat autoritair is.
Daarom voegt de geloovige zich in een leiding van
het economische leven, die haar kracht en haar
wetten niet bij zichzelf zoekt, maar bij den Heer
van alle leven. Misschien wordt dat wel eens ver-
gelen, wanneer men het „particuliere initiatief" als
het eenige middel voor de overwinning der econo-
mische moeilijkheden aanbeveelt.

De critiek, welke de onmacht en den onwil van
het individu tot het bouwen eener geordende
samenleving ontdekt, heeft zeker recht van be-
staan. Met dezelfde kracht kan zij zich ook tegen
den modernen autoritair staan richten. Er be-
staat merkwaardige overeenkomst tusschen het
karakter van den zich autonoom wanenden mensch
en den machtsstaat. Beide organismen erkennen
geen verbanden en geen wet boven hen. Hun
hoogste doel is het eigen belang. Aan dat streven
wordt de moraal geheel ondergeschikt gemaakt.

Het beroep op de vrijheid van het particuliere
initiatief, (en die van den staat om datgene te
doen, wat hij op een bepaald oogenblik nuttig
acht) wordt dikwijls verdedigd met te wijzen op
het doel, waarop dat initiatief zich richt: de econo-
mische welvaart. Men zij met die leuze voor-
zichtig. Bij den strijd om dat doel te bereiken,
openbaren zich dikwijls groote belangen-tegen-
stellingen, die het ware karakter van het streven
onthullen.

Die belangen tegenstellingen vormen ook het
grootste gevaar voor het welslagen eener geleide
economie.

Drs Truyen schrijft dat voor de huidige moderne
maatschappij, met name voor West-Europa, de
absolute vorm van vrijheid of die van gebonden-
heid niet de de gewenschte oplossing brengt. Vol-
komen juist; de sociale wetgeving heeft de „absolu-
te vrijheid" (gelukkig aanzienlijk beperkt; de
veel gesmaade crisis-politiek heeft het economisch
leven aan strenge voorschriften onderworpen; men
denke slechts aan de maatregelen op het gebied
van land- en tuinbouw, aan de contingenten en
uitvoerregelingen. De „mengvorm" van vrij-
heid en gebondenheid kent ons land reeds. Zulk
een „mengvorm" (laten we dit minder gelukkige
woord nu overnemen; minder gelukkig als uit-
drukking voor de bestaande omstandigheden; min-
der gelukkig als doelstelling) kenmerkt zich echter
door het bestaan van aanzienlijke spanningen, die
voortdurend onaangename verschuivingen in het
organisme, dat dien vorm bezit, veroorzaken.

Het artikel, dat Drs Truyen schreef, toont nu
duidelijk in welke richting die spanningen wer-
ken. Het stelsel zal pas tot rust komen wanneer
het aantal vrijheidsgraden sterk verminderd is.
Want deze geleide economie kent nog geen rust.
De gevolgen eener algehele productieregeling,
door de overheid bestuurd, zijn niet te overzien.
Het is al eerder opgemerkt: iedere moeilijkheid
in de functionering van het systeem zal om
„krachtiger maatregelen" roepen. De regulatie van
den import wordt gevolgd door die van den ex-
port, door die van het verbruik, door die van
de kapitaalsinvesteringen, van den arbeid, en

verhouding tot God. De tweede tafel der Wet kan
zonder de eerste niet gehandhaafd worden. Laat
men de eerste tafel los, dan laat men God los en
is de weg vrij voor het loswrikken der zedelijkheid.

Het religieuze leven van den mensch werkt daar-
om in hooge mate praeventief (voorkomend), wan-
neer het er om gaat de verstoringen van de geeste-
lijke volksgezondheid tegen te gaan. De godsdienst
kan voorkomen, dat de mensch op de vlucht gaat
voor zichzelf, voor zijn gezin, voor zijn arbeid,
omdat juist de godsdienst den mensch stelt voor
allerlei verantwoordelijkheid: voor die ten op-
zichte van zichzelf, van zijn kinderen, van zijn
naaste. Menigeen, zegt Van der Spek⁶⁾ zoo juist,
kan slechts daarom geestelijk gezond blijven, om-
dat hij in de religie het middel had om allerlei
gedachten onschadelijk te maken. De religie doet
bewust onder de oogen zien en voorkomt dikwijls
de verdringing van allerlei geestelijk schadelijke
gedachten naar het onbewuste zieleleven, van
waaruit zij haar nadeeligen invloed zouden kun-
nen doen gelden in het bewuste zieleleven. De
godsdienst verhindert vaak de vlucht in allerlei
zenuw- en zieleziekten en beschut tegen al te
heftige spanningen.

De godsdienst werkt echter niet alleen voor-
komend, praeventief, maar ook genezend, curatief,
omdat zij aantoonst het onlosmakelijk verband tus-
schen zonde en ziekte, omdat zij bloot legt de
diepste oorzaak van alle stoornissen (en afwijkin-
gen) op psychisch-hygiënisch gebied en den weg
aanwijst om uit dit moeras der zonde te geraken.
Dit feit is van fundamentele betekenis, want in
wezen hangt elke bedreiging, elke stoornis of af-
wijking der geestelijke volksgezondheid samen met
de omstandigheid, dat de zonde een breuk in het
leven deed komen. Wie daarom den mensch hel-
pen wil zonder voor het geweldige feit van de
zonde oog te hebben zal immer bedrogen uit-
komen en op het oogenblik, dat hij meent de
geestelijke volksgezondheid bevorderd te hebben,

zoovoorts. Alles in het belang van de opheffing
der rationalisatie-werkloosheid.

Dat zijn de groote moeilijkheden, waarvoor we
staan. Zij zijn mede een gevolg der snelle tech-
nische ontwikkeling, die verschillende gebieden van
elkaar scheurde.

„De concrete omstandigheden", luidt het, „zul-
len tenslotte, bij de vaststelling van de definitieve
gedaante der economische organisatie van de maats-
chappij, den doorslag moeten geven voor de mate
van gebondenheid".

Nee! Want wanneer de leiding dit „beginsel"
aanvaardt, is het einde de absolute vorm van ge-
bondenheid. Het kost haar weinig om die „con-
crete omstandigheden" te vinden, die zij noodig
heeft.

Den „doorslag" moet geven de eisch tot het
vormen eener samenleving, waarin gerechtigheid
heerscht.

Het behoort tot de tragiek van dit leven, dat
steeds een compromis gezocht wordt tusschen
„principiële en praktische mogelijkheid".

De eisch tot principieel onderzoek der huidige
maatschappij en het bepalen der richting, waarin
zij zich moet ontwikkelen, klemmt.

A.

B. t. B.

HET BOEK VAN DE WEEK

Parafrase van den Bijbel.

Paraphrase Heilige Schrift. Paraphrase van
den brief aan de Romeinen, door C. Vonk.
— T. Wever, N. V., Franeker.

De parafrase is een oud bedrijf.

Bij de Grieken werd ze, als rhetorische
parafrase, beoefend in de rhetorenscholen,
voornamelijk met het doel, de noodige vaardig-
heid bij te brengen in het aanwenden van steeds
nieuwe woorden en zinswendingen in betrekking
tot dezelfde zaak. Ze is in dezen vorm vooral bij de
sophisten gebruikelijk geweest. Deze rhetorische
parafrase heeft veel van een woekerplant en kan
ons niet bekoren.

Doch later ontstond bij de Grieken de gram-
matische parafrase. Zij werd niet geboren
uit behoefte aan oratorische pronkerij, doch uit
den nood der practijk; en daarom reeds is ze ons
liever dan de rhetorische parafrase der sophisten.
Zoomin als nu een niet-deskundige de voortbreng-
selen der middeleeuwsche Nederlandse letter-
kunde lezen kan zonder vele verklarende noten,
kon in den tijd van het Hellenisme een goed ver-
staander van het Grieksch, dat in den omgang ge-
bruikelijk was, lezen en verstaan de dichtwerken
der Grieksche oudheid, geliefde poëzie als van
Homerus. Aldus ontstond uit de behoeften der
practijk de vakwetenschap der literatuurbeoefening,
die kwam tot het uitgeven der klassieke ge-
dichten met min of meer uitvoerige verklaringen.
De commentaar, het boek, dat een ander boek
uitlegt, exegetiseert, ontstond. Een zeer prac-

elders het kwaad met vernieuwde woede zien uit-
breken. Want niet alleen in algemeenen zin, maar
ook in zeer bijzonderen zin geldt de waarheid, dat
er verband is tusschen zonde en ziekte. Is het mis-
bruik maken van alcohol niet een zonde der on-
matigheid en het morfinisme niet een zonde
van onverantwoordelijkheidsbesef en van een
vlucht uit de werkelijkheid? Is prostitutie niet een
zonde der onkuisheid en overspel niet een zonde
van een niet beheerschen der sexueele drift? Da-
arom alleen hij, die de zonde niet voorbijziet,
maar als grond erkent van alle disharmonieën op
psychisch-hygiënisch gebied, zal, door haar in het
geloof te bestrijden, in waarheid geestelijke volks-
gezondheid kunnen beoefenen. Aldus maakt de
religie gevaarlijke, ziekteverwekkende conflicten
onschadelijk. Zij levert voor allerlei teleurstelling
door en in menschen een waardevolle vergoeding.
De religie beijvert zich voor reclasseering, zij be-
drijft barmhartigheid. De godsdienst zoekt het ver-
loren en streeft naar een geestelijk reveil. Zij
jaagt na de gemeenschap der heiligen als gemeen-
schap ook van volkomen geestelijk gezonden.

Nog eens — wat is geestelijke volksgezondheid?
Is het alleen maar het gezond-houden van de ziel
langs den weg van de bestrijding van ziekte-oor-
zaken als: erfelijke belasting, kiembeschadiging, al-
coholisme, morfinisme, prostitutie e.d.? Ja en
neen. Ja, in zoover het bestrijden van al deze
schadelijke invloeden inderdaad tot verbetering en
verhooging der psychische hygiëne voert. Neen,
in zoover men de geestelijke volksgezondheid uit-
sluitend tot dit doel zou willen bepalen. Want ge-
zond, waarachtig gezond, is niet hij, die lichame-
lijk en geestelijk in evenwicht is, hoe vitaal hij
overigens ook moge zijn, maar gezond, waarachtig
gezond, is alleen hij, die Gode dankbaar is voor de
verlossing door Christus uit zijn zonde en ellende.

D.

A. C. D.

⁵⁾ Vgl. Dr A. Hütter: Zorg voor de geestelijke gezond-
heid. Horizon, Dec. 1934, blz. 79-80.

⁵⁾ Vgl. Dr J. van der Spek; l.c., blz. 51.

⁶⁾ l.c., blz. 72.